

FARINGIT KASALLIGI HAMDA UNING OLDINI OLISH

*Nuritdinova Parvina Sharofitdinovna,
Ruzimurotova Yulduz Shomurotovna
Samarqand viloyati, Samarqand shahri,
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti,
Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash
menejmenti kafedrası assistentlari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Faringit — halqum shilliq pardasining yallig'lanishi. Faringit kechishiga qarab o'tkir va surunkali bo'ladi. O'tkir respirator kasalliklar, gripp va boshqa infeksiyon kasalliklar oqibatida ro'y beradi. Halqum shilliq pardasiga bevosita ta'sir etadigan omillar (sovuq havoda gaplashish, nafas olish, juda issiq yoki sovuq ovqatlar iste'mol qilish, spirtli ichimliklar ichish, chang havodan, gazlar bug'idan nafas olish va boshqalar) ham faringitga sabab bo'lishi mumkinligi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Faringoskopiya, faringit, halqum, tumor, shamollash, shilliq parda, tomoq, gripp, infeksiya, infeksiyon kasalliklar.

O'tkir faringitda halqum qurib, qichishadi, tupuk yutganda, ayniqsa, „quruq yutinganda“ og'riq paydo bo'ladi, gavda temperaturasi normal turadi, ba'zan bir oz ko'tariladi. Kasallikning oldi olinmasa, surunkali shaklga o'tishi mumkin. Surunkali faringitda halqumda shilimshiq ajralma to'planadi, bemor ko'pincha yo'talib, balg'am tashlaydi, yo'talganda ba'zan ko'ngli aynib, qayt qilishi mumkin. Burun, murtak va chirigan tishlarning yiringli yallig'lanishi, surunkali tumov, organizmda moddalar almashinuvining buzilishi kasalliklari natijasida surunkali faringit paydo bo'ladi. Havo quruqligi, haroratning keskin o'zgarishi, chang va gazli muhit kabi zararli omillar xam faringit sababchisidir. Kasallikni keltirib chiqargan omillar o'z vaqtida yo'qotilmasa, u surunkali tus olib, halqum shilliq pardasining atrofiyasiga olib keladi. Faringitning oldini olishda halqum shilliq pardasiga ta'sir etadigan zararli omillarni yo'qotish, shamollashdan saqlanish, organizmni chiniqtirish (halqumni sovuq suv bilan chayib turish), chang va gazli muhitda ishlovchilar maxsus himoya vositalaridan foydalanishlari lozim.

Faringit — bu tomoqning yallig'lanish kasalligi, uning to'qimalarining shishishi va yutish paytida og'riq. Kasallik o'tkir yoki surunkali bo'lishi mumkin. Faringitni davolash uning sababiga bog'liq va tizimli va mahalliy terapiyani o'z

ichiga oladi. Kasallikni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan omillar orasida yuqumli va yuqumsiz turlari mavjud. 70% hollarda faringit belgilari virusli infeksiya tufayli yuzaga keladi. Patologiyaning tez-tez uchraydigan qo'zg'atuvchilari — adenovirus, rinovirus, koronavirus, enterovirus, gripp virusi hisoblanadi. Patologiya odatda sovuq mavsumda, ORVI bilan kasallanish ko'payganda paydo bo'ladi.

Bemorlarning 20 foizida bakteriyalar kasallikka sabab bo'ladi — gemofil tayoqchasi, moraksella, difteriya qo'zg'atuvchisi, streptokokklar, gonokokklar, mikoplazma, xlamidiya.

Kasallikning yuqumli bo'lmagan sabablari orasida allergik reaksiyalar, shikastlanishlar, tomoqdagi begona jismlar, bezovta qiluvchi gazlarning ta'siri va nurlanish mavjud.

Tomoqning yallig'lanishiga chekish, gipotermiya va spirtli ichimliklarni suiste'mol qilish sabab bo'lishi mumkin.

Faringitning surunkali shaklga o'tishiga sinusit, tonzillit, tish kariesi, burun to'sig'i egriligi, adenoidlar va burun-tomoqning boshqa kasalliklari olib keladi.

Kasallikning xronizatsiyasiga endokrin kasalliklar, oshqozon, ichak patologiyasi, sil kasalligi, OIV infeksiyasi sabab bo'lishi mumkin.

Kasallikning sababi asosan faringitning belgilari va davolanishini aniqlaydi.

Tomoqning shilliq qavatiga tushadigan qo'zg'atuvchining yallig'lanish reaksiyasi quyidagi faringit belgilarini keltirib chiqaradi:

tomoqdagi noqulaylik: og'riq, qichishish, og'riq, quruqlik va yonish;

ovozning xirillashi, quloqlarning tiqilib qolish hissi;

yutayotganda og'riqni kuchayishi, tomoqda begona narsaning hissi.

Isitma faringit uchun odatiy hol emas. Ammo og'ir holatlarda, kasallikning streptokokk shakli bilan, shuningdek, boshqa a'zolar zararlanishi bilan harorat ko'tarilishi va bo'yin limfa tugunlari kattalashishi mumkin. Agar kasallik viruslar sababli bo'lsa, unga shamollashning boshqa belgilari hamroh bo'lishi mumkin — burundan oqim, burun tiqilishi, ko'zlar qizarishi, quruq yo'tal yoki nafas olganda tovushlar. Bolalarda ko'pincha diareya kuzatiladi. Kasallikning bakterial xususiyati bilan faringitning alomatlari och rangdagi balg'am chiqishi bilan yo'talni va o'tkir hollarda yiringli balg'amni o'z ichiga olishi mumkin. Bunday holda, bolalarda qorin og'rig'i va axlat bo'shashadi. Faringit turlari: o'tkir faringit odatda kataral, ya'ni yuzaki bo'ladi. Yiringli shakllari kamroq uchraydi.

Surunkali faringit turlari: kataral, uzoq muddatli yuzaki yallig'lanish va qon aylanishining buzilishi bilan birga keladi, bu esa venoz tiqilib qolishiga va to'qimalarning doimiy shishishiga olib keladi;

gipertrofik, unda tomoq devorning barcha qatlamlari qalinlashishi, shuningdek limfoid follikulalarning gipertrofiyasi kuzatiladi;

shilliq bezlar sonining kamayishi, quruqligi va tomoq devorlarining shikastlanishining kuchayishi bilan kechadigan atrofik faringit.

Faringitni davolash usullari uning shakliga bog'liq: agar o'tkir jarayon uchun mikroblarga va yallig'lanishga qarshi preparatlar buyurilsa, surunkali holda, tomoqning normal to'qimalarini tiklashga qaratilgan mahalliy terapiya va fizioterapevtik usullar muhimroqdir.

Faringoskopiyada shifokor faringitning quyidagi obyektiv alomatlarini aniqlaydi:

tomoq shilliq qavatining qizarishi va shishishi;

tomoq devorlarida shilliq va yiringli qatlam;

bodomsimon bezlarning va eshitish naychalari teshiklarining patologik jarayoniga qo'shilish;

tomoqning yon va orqa devorlarida yorqin qizil dog'lar — kengaygan limfoid follikulalar;

atrofik faringitda ingichkalashgan epiteliy, qobiq va yopishqoq shilimshiq joylari bo'lgan ingichka yaltiroq shilliq qavati ko'rinadi.

Virusli faringitni bakterialdan ishonchli tarzda ajratishning yagona usuli bu orqa tomoq devoridan olingan materialda streptokokklar yoki boshqa mikroorganizmlarni aniqlashdir. Bu mikrobiologik o'rganish, shu jumladan PCR usuli yoki ekspresstest bo'lishi mumkin. Kattalar va bolalardagi faringitni davolash ko'pincha antibiotiklar bilan boshlanadi, ammo bu dorilar faqat kasallikning bakterial shakli uchun ishlatilishi kerak. Davolashda — kasallikning sabablarini bartaraf etish, uning rivojlanish mexanizmlarini bostirish va simptomlarni yo'q qilishga qaratilgan terapiya buyuriladi.

Agar kasallikning bakterial (streptokokk) tabiati isbotlangan bo'lsa, faringitni davolash antibiotiklarni o'z ichiga oladi: tabletkalarda fenotsismetilpenitsillin, va agar uni qabul qilish mumkin bo'lmasa — uchinchi avlod sefalosporinlariga taaluqli sefiksim tayinlanadi;

penitsillin tabletkalarini qabul qilish chastotasini kamaytirish uchun — amoksitsillin tayinlanadi; ammo yuqumli mononukleozga shubha tug'ilsa, uni ishlatmaslik kerak;

yuqoridagi antibiotiklar guruhlarini mumkin bo'lmasa — josamitsin, kamroq boshqa makrolidlar yoki linkozamidlar tayinlanadi.

Faringitni antibiotik bilan davolash muddati 10 kun, azitromitsin bundan mustasno, u 5 kun davomida og'iz orqali qabul qilinadi. Agar isitma antibiotikni qabul qilgandan keyin 2 dan 3 kungacha davom etsa, u boshqa guruhning dori-darmonlari bilan almashtiriladi. Bolalardagi antibiotik terapiyasi uchun eruvchan shakllari qulaydir. Agar yallig'lanish kandidoz tufayli kelib chiqsa, zamburug'larga qarshi preparatlar buyuriladi va allergik reaksiya bo'lsa, antigistaminlar buyuriladi. Virusli faringit bilan, shuningdek bakterial davolashdan tashqari, mahalliy preparatlar buyuriladi: Antiseptiklar patogenlarning ko'payishini oldini oladi, burun va tomoq shilliq qavatini tozalaydi. Bularga Faringosept (pastillalar), Antiangin-Formula (pastillalar), Septotele neo (pastillalar), Vokadin va Miramistin eritmali, Gexasprey va Gexoral aerezollari, Faringosept tabletkalari kiradi.

Mahalliy terapiya uchun antibiotiklar: Gramitsidin C, Grammidin.

Yallig'lanishga qarshi va og'riq qoldiruvchi vositalar — Strepsils Intensive, Tantum Verde.

O'simlik preparatlari: Romazulan (romashka bilan), Rotokan, Evkalimin (evkalipt bilan).

Mahalliy immunitetni stimulyatorlari — Imudon.

Ko'pincha bitta mahsulot tarkibida bir nechta faol moddalar mavjud:

Ushbu dori vositalarini shifokorning retsepti bo'yicha tanlash yaxshidir. Bolalarda xlorgeksidin o'z ichiga olgan preparatlarni, tarkibiy qismlarida o'simlik bo'lgan vositalarni allergik moyilligi bo'lgan odamlarda ishlatish istalmagan. Ko'pincha faringitni davolash har qanday dori-darmonlarni uzoq muddatli qabul qilishni talab qilmaydi. Yengil holatlarda uyda davolanish yetarli:

iliq yumshoq taomlarni va ko'p miqdorda suyuqliklarni o'z ichiga olgan parhez;
xantal kukuni bilan oyoqlarning issiq vannalari;

asal bilan iliq sut ichish;

tuz, soda, furasilin, romashka, evkalipt, kalendula eritmali bilan tomoqni yuvish;

mineral suv yoki soda eritmasi bilan ingalyatsiya qilish;

chekishni tashlash.

Atrofik faringit bilan tomoqni shaftoli moyi, glitserinli lyugol eritmasi, yod qo'shilgan tuzli eritma bilan yuvish foydalidir. Faringitda kattalar va bolalarda davolanish fizioterapiya usullari bilan to'ldiriladi. Ular kasallikning o'tkir shaklidan keyin tiklanish davrida yoki surunkali kursda remissiya bosqichida buyuriladi. Kaliy yodid bilan elektroforez, UVCH terapiyasi, ultratovush protseduralari, parafin yoki ozokeritni jag' osti mintaqasiga qo'llash. Gipertrofik granulyoz surunkali faringit

uchun samarali muolajalar — lazer terapiyasi va radio to'liqli parchalanish. Ushbu usullar tomoqning orqa qismida hosil bo'lgan donador to'qimalarni yo'q qiladi. Surunkali faringit bilan balneologik va dengiz kurortlarida davolanish foydalidir. Operatsiyalar faringit sabablarini bartaraf etish, shuningdek, uning kechishini yomonlashtiradigan tomoq-burun kasalliklari bilan birgalikda kelgan holatlarda amalga oshiriladi.

Quyidagi operatsiyalar buyurilishi mumkin:

burun devorini tuzatish, adenoidlarni va poliplarni olib tashlash;

bodomsimon bezlarini olib tashlash (tonzillektomiya) agar surunkali tonzillit kasallik bilan birga kelsa;

surunkali sinusitni jarrohlik davolash.

Faringitda mumkin bo'lgan asoratlar va prognoz

Faringit davolanishga yaxshi ta'sir qiladi, shuning uchun u kamdan-kam hollarda asoratlar bilan birga keladi. Virusli faringitning prognozi qulaydir — kasallik tiklanish bilan tugaydi.

Xulosa: Kasallikning streptokokk tabiatida uning kechishi endokardit yoki glomerulonefrit bilan murakkablashishi mumkin. Agar infeksiya qo'shni to'qimalarga tarqalsa, faringeal xo'ppoz shakllanishi mumkin. Agar tomoqning yallig'lanishi boshqa kasallikning namoyon bo'lishi bo'lsa (OIV infeksiyasi, kandidoz, refllyus ezofagit va boshqalar), davolanishga qaramay, uning sababi bartaraf etilguncha davom etadi.

Tozalik gigiyenasi faringitning ko'p holatlarini oldini olishga yordam beradi. Ushbu kasallikdan qochish uchun quyidagilar kerak:

faqat alohida idishlardan, o'zingiz uchun faqat bir shisha ichimlik suvidan foydalaning;

o'tkir nafas yo'llari infeksiyalari bilan kasallanishdan saqlaning;

qo'llaringizni tez-tez yuving, ayniqsa ovqat yeyishdan oldin va yo'talgandan yoki aksirgandan keyin;

sovun va suv bilan yuvish uchun sharoit bo'lmasa, qo'llarni spirtli salftkalar bilan dezinfektsiyalash;

chekish va tamaki tutunini nafas olishdan saqlaning.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.Abdullayev, H.Karimova Patologik fiziologiya Toshkent-2008[1]
2. M.Abdullaxo'jayeva Patologik fiziologiya Toshkent-2012[2]

3. Elsukova O.S., Nikitina E.A., Zhuravleva O.L. Study of comorbid pathology in patients with type 2 diabetes // Human and Medicine - Kazakhstan. 2015 year. No. 12 (58). Pages 126-129.
4. Metreveli D.S., Sul Khanishvili M.Z., Margvelashvili M.Z. Prevalence of retinopathy in patients with type 2 diabetes Problems of endocrinology. 2016. V.52, No. 4. b. 6-8.
5. O.Chartoqov Umumiy patologiya Toshkent-2014[5]
6. Parvina N.Sh. Promotion of a healthy lifestyle among the population // Экономика и социум. – 2022. – No 1(92). – P. 151-157.
7. Nuritdinova , P. S., & Kushmatova , D. E. (2022). The role of nursing staff in the formation of a healthy lifestyle of children. Евразийский журнал медицинских и естественных наук, 2(5), 122–128.
8. Parvina Sharofitdinovna Nuritdinova. (2023). FEATURES OF FORMING A HEALTHY LIFESTYLE IN STUDENTS. World Bulletin of Public Health, 21, 191-193. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbph/article/view/2598>